

Galesia Pol Galesia nibi bi kalip köp kalik kliñ rika

¹Yad Pol, bi Jisas manö ud arep ap midpin. Pen wög gipin anibu, nibi bi rimnap haglö aka gasi yad ke niñem gagpin; Jisas Kraiss abe, Nap nip gö uraka u abe, kale apil mihau nöp haglö gipin.

²Hon añ mam Kraiss pig midpun gai i, kalöp añ mam Kraiss lau adö Galesia Propins midpim gau, “Kale midpim?” a gabun.

³Bap God abe, Bi Kub hon Jisas Kraiss abe, kalöp mög niñmil abad midlö mid aij gimim. ⁴Hon nan si nan naij göl gi midaino pen Bi Kub hon Jisas Kraiss, Bap hon God haga manö u udöm, nan si nan naij gipun gau pri u hik gi yunam, a göm, hanip nan a göm ilön udöm uma. Uma u, nibi bi nan si nan naij gimidal an gau midaino, hanip ud kamini yunig uma. * ⁵Anib u, God Bap hon hib nipe u por por nöp hagno adö arnim. Anib unbö rö aij.

Jisas hanip nan a göm uma manö aij anibu nöp niñ udun

⁶Yad gasi iru yabıl niñbin. God kalöp mög niñöm, Jisas nip hagö, kalöp a göm uma u pen yinid nöp God nip arö gimim, manö aij nipe u arö gimim, manö hain nibo ke daubal rimnap, manö i manö aij, a gimim, niñ udnig gabim. ⁷Manö anibu, Kraiss manö aij u wasö; yiharini nibi bi

---

* **1:4:** Gal 2:20

rɪmnap apöm, manö piral ke nɪbö rɪmnap kalöp haglö, kale dui gɪmim, “Manö anɪbu nɪŋun aka?” gɪmim gasɪ u nɪŋabim. * 8 Kraiŋ manö aij kalöp nöd hag ñɪno u, manö nɪŋö yabɪɪ u hag ñɪno. Pen hon ke aka ejol kumi kabö adö laŋ nɪbö ap apöm, manö ke nɪbö manö piral rɪmnap kalöp hag ñɪnab u, God bɪ anɪbu hagö mab ke pör inab u aram pör pör nöp au mɪdnab u aij. * 9 Manö anɪbu kalöp kauyaŋ hagabin. Bɪ ap apöm, manö aij nöd nɪŋ udpe u ba gau löm, manö ke nɪbö manö piral rɪmnap kalöp hag ñɪnab u, God bɪ anɪbu hagö mab ke pör inab u aram pör pör nöp au mɪdnab u aij.

10 Manö hagabin anɪbi, nɪbi bɪ gau hib yad u haglö adö araŋ, a gem, hagagabin. God yɪp nɪŋöm ñɪñɪ lɪnɪm a gem hagabin. Yad nɪbi bɪ gau kalɪp wañ wañ göl gɪ hagagabin. Ai gɪnɪg: yad anɪg gem wañ wañ göl gɪ hagbnep u, Kraiŋ wög gɪ ñeb bɪ nɪpe ap mɪdagbnep. *

God nöp hagö Pol wög nɪpe gɪmɪdöp

11 Añ mam bɪ. Yad kalöp nɪŋö hagabin. Manö aij kalöp nöd hag ñɪnö u, nɪbi bɪ manö hagpal rö wasö. * 12 Manö anɪbu, bɪ ap hagö nɪŋagnö; manö anɪbu bɪ ap yɪp hag ñö udagnö. Jisas Kraiŋ nɪpe ke nöp yɪp waiö hag ñö nɪŋnö.

13 Pen nöd yad Juda nɪbi bɪ gasɪ nɪŋmɪdal rö gasɪ nɪŋmɪdin u, kale nɪŋbim. God nɪbi bɪ nɪpe gau böŋ nöp umlaŋ, a gem, kalɪp gɪ naij yabɪɪ gɪmɪdin. * 14 Bac bɪ manö u nɪŋ udem, klö

* 1:7: Ap 15:1,24 * 1:8: 1Ko 16:22 * 1:10: 1De 2:4 * 1:11:

Mad 16:17 * 1:13: Ap 8:3

yabił gımıdin; bi Juda yad aip adıp adıp kub gıno gau, kale gımıdal rö wasö, yad añı Juda lo manö nıñ aij yabił gem, bac bi hagmıdal rö kłö gem gımıdin. *

¹⁵ Pen ami yıp yag dauaga ñın u, God yıp mög nıñöm ud wög gı ñeb bi nıpe ap hag la. Hainö kub gınö, God nıpe ke aij ga ñın u nöp, * ¹⁶ Ñı yad Jisas Pol nıp yamnö, nıñ aij göm, Juda nıbi bi wasö gau kalıp manö aij yad u hag ñı aij gınab, a göm, Ñı nıpe yıp yamö, nıñ aij gınö. Anıg gö, Jisas manö u aigege rö mıdöp, a gem, nıbi bi rımnap hag nıñagnö. ¹⁷ Pen Jisas nöd hag lö manö aij ud arep bi nıpe mıdeila gau kalıp nıñnam, a gem, Jerusalem aragnö. Yıharıñ ram mınöñ mılö kub Arebia am mıdem, ado gı apem, daun kub Damaskas mıdmıdin. ¹⁸ Mı mıhau nıgan inö, Pida Jerusalem mıdeia u nıñnıg amem, nıpe aip ñın ıru mıdagainö; yıharıñ ñın unbö ajıp böñ dañ mıdainö. * ¹⁹ Pen yad bi Jisas manö ud arep rımnap halö nıñagnö; Pida aip Jisas nımam Jems aip kalıp nöp nıñnö. ²⁰ Manö kalı kliñ rıkabin anıbi, God nıñ mıdöp u, kalöp nıñö yabił hagabin.

²¹ Pen yad hainö Siria Propins amem, Silisia Propins amem, gınö. * ²² Nöd ñın anıbu, nıbi bi Kraıs lau adö Judia ram mınöñ pro ke ke mıdeila gau amgö magö kale u yıp nıñagla u ²³ pen nıbi bi rımnap manö yad u yag damöm hagla, “Bi Jisas manö aij nıpe u hag juöm, hanıp gı naij göm gımıdöp bi u, mıñı Jisas manö aij u nıbi bi gau

* **1:14:** Ap 22:3   * **1:15:** Aıs 49:1; Gal 2:7   * **1:18:** Ap 9:26

* **1:21:** Ap 9:30

kalip hag ñi ajab,” a gilo ²⁴ niñöm God hib nipe u haglö adö armidöp.

2

Pol Kraiss manö aij ud arep bi rimnap aip magum göm, manö hag jim ñila

¹ Pen mid damem, mi in unbö sidun böj dan lugö, mam Banabas hol bi mi hau, Daidas nip ut gi Jerusalem arno. * ² God yip waiö hagö Jerusalem arno. Amun, nibi bi Jisas nip niñ udla bi kub rö midmidal gau aip am migam ap bis gun, kale nihön rö hagöl, a gem, Juda nibi bi wasö gau kalip manö aij nihön rö hagamidin manö anibu kalip hag yamnö. Wög nöd ginö u abe wög hainö ginam u abe lug pakagnim a gem, manö anibu kalip hag aij ginö.

³ Bi yad Daidas nipe Grik nibö u pen nip hañ rib gi dö ginab a göm hagagla. ⁴ Pen bi rimnap pir alöm, Kraiss Jisas bi nipe rö löm, agamij apöm hon aip ut gi mideila. Pen hon Kraiss Jisas nip cig midun, Juda lo manö ke ke adö u gagun, mid aij gimidun rö, kale niñlö, hibur kale naj ga. Juda lo manö ke ke adö u gilan, a göm, apöm manö piral anibu hagla. * ⁵ Pen Kraiss manö aij u manö niñö nöp midnim, niñöm kale manö niñö anibu nöp niñ udmim, a gun, manö piral hagla anibu udagno.

⁶ Pen nibi bi Jisas nip niñ udla bi kub rö midmidal gau kale yip manö rimnap hagagla. Bi kub rö hagabin pen kale bi kub aka bi pro u yip nan yiharñ rö löp. God nipe bi kub ud aij ginam

---

* **2:1:** Ap 15:2 * **2:4:** Gal 1:7; 5:1,13

bi pro ud aij gagnam a göm gasi anibu rö niḡagöp.
 7 Pen kale niḡla, God niḡe Pida abe yip abe manö aij niḡe hag ḡi ajep wög anibu hag la. God Pida niḡp hag lö, hañ riḡb gi dö giḡpal niḡbi bi gau kalip hag ḡi ajm+döp rö u, yip u rö nöḡp hag lö, hañ riḡb gi dö gagpal niḡbi bi gau kalip hag ḡi ajm+din. *
 8 Anib u niḡḡöm me hagla, “God Pida niḡp klö niḡpe ḡöm abad m+dö niḡḡöl gi, niḡpe am hañ riḡb gi dö giḡpal niḡbi bi gau kalip Kraiss manö aij ud areḡp bi m+döp rö, Pol niḡp u rö nöḡp klö niḡpe ḡöm abad m+dö niḡḡöl gi, niḡpe am hañ riḡb gi dö gagpal niḡbi bi gau kalip Kraiss manö aij ud areḡp bi m+döp,” a giḡla. 9 Jems, Pida, Jon kalip bi kub a giḡpal bi gau, God yip wög anibu ḡa niḡla u me, wög hon adö aḡi giḡpun, a göm, Banabas halip bi m+ḡhau ḡiḡmagö pakla. Anig göl hon manö hag adö aḡi liḡno niḡḡöm kale hagla, “Banabas Pol bi m+ḡhau ammil Juda niḡbi bi wasö gau kalip Kraiss manö aij u hag ḡiḡmil, hon am hañ riḡb gi dö giḡpal niḡbi bi gau kalip Kraiss manö aij u hag ḡiḡun,” a giḡla.
 10 Pen kale manö aḡi ap hagöm hagla, “Ammil ram m+ḡnöḡ anib gau ajmil, niḡbi bi Jisas niḡp niḡ udpal gau kalip hagaimil, niḡbi bi möḡ gep rö Jerusalem i m+ḡpal gau kalip hauḡ gagöl; kalip mani riḡmnap yuöl,” a giḡla. Manö hagla anibu, yip aij ga adö u nöḡp hagla. *

Pol Pida niḡp hag ga

11 Pen hainö Pida daun kub Adiok apöm, adö unbö ke gö, gi aij gagöp, a gem, niḡp waiö hag giḡnö. 12 Niḡhön giḡniḡ: niḡpe nöḡ Juda niḡbi bi wasö

* 2:7: Ap 22:21 * 2:10: Ap 11:29-30

an gau midöm, nibi bi Jisas nip niη udla gau aip nan jim ñöl ñiηmidöp. Pen hainö Jems bi nipe rimnap Jerusalem nibö aula. Jems bi gau yip hagnaböl, “Bi hañ rib gi dö gagpal gau aip nihön ginig nan niηabön,” a ginaböl, a göm, piñiη göm, hainö Juda nibi bi wasö gau aip nan niηaga. *
 13 Anig gö, Juda nibi bi nödj ju am ram minöη anib gau mideila gau, piral ga anibu niηöm, u rö nöp gila. Pen mam Banabas u rö nöp niηöm, kale gila adö anibu hain ga.

14 Pen Jisas manö aij u anig arö geila u niηem, nibi bi gau magöηhalö niηmidlö niηöl gi, yad Pida nip hagnö, “Ne bi Juda nibö u pen Juda nibi bi wasö gau rö midmidan. Pen miñi nihön ginig ke asik limön, Juda nibi bi wasö gau kalip, hon Juda nibi bi gipun gipun rö gimim, a gimön, hagabön?” ö ginö.

15 Ami bapi hanip yag daula u, Juda nibi bi yag daula. Hanip Juda nibi bi wasö gau rö yag dauagla. 16 Pen hon Juda nibi bi niηbun, nibi bi lo manö adö u gilö arö, God niηöm, nibi bi kamiη aij yad a göm hagnab. Nibi bi gau Jisas Krais hanip a göm uma, a göm, nip niη udpal nibi bi gau nöp me, God niηöm, nibi bi kamiη aij yad, a ginab. Hon u rö nöp lo manö adö u gino arö, God niηö nibi bi kamiη aij nipe midagpun. Krais Jisas hanip a göm uma, a gun, nip niη udno niηöl gi, God niηö nibi bi kamiη aij nipe gau midpun. *

17 Gasi hon niηbun u, Krais manö aij u niη udno, Krais hanip ud nipe ke aip ud jim ñi lina

* 2:12: Ap 11:3 * 2:16: Ap 15:10-11; Ro 3:20-28; Gal 3:11

u me, God nipe hanip nibi bi kamij aij yad a ginab. Pen Kraiss manö aij u niñun, hon nibi bi magorhalö nan si nan naj gipun u waiö niñbun. Hon Juda nibi bi niñbun, Juda nibi bi wasö gau nibi bi nan si nan naj gep midpal rö, hon ke u rö nöp midpun. Anig göp u, nibi bi rimnap hagnaböl, Kraiss nan si nan naj gep nagt u gt pidörj linab a ginaböl. Pen wasö yabıt. ¹⁸ Hon uri niñbun, Juda lo manö ke ke hagöp rö gino, God wö ralöm hanip nibi bi kamij aij nipe midpim a gagnab. Hon uri niñbun manö anıbu manö pir alep. Pen yad manö pıral manö nöd nıbö anıbu kauyan nibi bi gau manö niñö rö hag nınabin u, yad nan si nan naj ginabin. ¹⁹ Lo manö yıp al pak la niñöm uri yad wıp he rö midem lo manö u niñagpin. Pen uri yad God nıp aij gınım adö u nöp gınam. Kraiss mab ba lan al pak lıla u, yıp Kraiss aıp al pak lılo umnö. ²⁰ God Nı nıpe yıp mög niñöm uma u, yad nıp cig gem me, nıpe uma u, yad aıp umlo. Anıb u, nıp cig gem, nöd midmidin rö midagpin. Kraiss yad anı danı kamij midöp. Miñi kamij yabıt midem, nıp gası niñöl gt, yıp gası nıöb adö u nöp gıpin. * ²¹ God nıpe nibi bi gau kalıp mög niñöm rau adog uda manö aij u hag juagnabin. Nibi bi gau lo manö ke ke adö u gılo arö, God niñöm, nibi bi kamij aij yad, a gıböp u, Kraiss hanip uma u yıharıñ umböp.

3

Nan ktiñ aij gimıdal rö wasö; Jisas nıp cig gun me, God aıp jım nıöl mideinabun

---

* 2:20: Gal 1:4

¹ Galesia n̄ibi b̄i, kale gas̄i aij m̄dagöp. B̄i an gö kalöp hauł halö löp. Hon Jisas Kraiſ n̄ip mab ba laŋ al r̄i+b̄+k l̄ila manö aij u hag ñ̄i aij ḡino n̄iŋbe. ² Pen yad kalöp manö añ̄i ap hag n̄iŋabin. Kale nöd n̄ihön n̄ihön gaibe, God n̄ipe Ana n̄ipe u kalöp ñ̄aŋ Kale lo manö hagöp rö ḡipe, God n̄ipe Ana n̄ipe u kalöp yua aka kale manö aij hag ñ̄ino u n̄iŋ udpe, God n̄ipe Ana n̄ipe u kalöp yuaŋ ³ God Ana u n̄ip udmim me, n̄ibi b̄i kam̄iŋ aij n̄ipe m̄idpim u pen m̄iñi hauł alö, k̄tö hon ke gun, m̄id aij ḡinabun, a ḡimim, n̄iŋbim aka? ⁴ Nöd Kraiſ n̄ip n̄iŋ udpe, kalöp ḡi naij yabił ḡila ñ̄in u, n̄ip arö gagpe. Pen m̄iñi n̄ihön ḡinig, lo manö ap haglö, manö kale an̄ibu udmim, Kraiſ n̄ip arö ḡinig gabim? ⁵ Ȳip hagpe n̄iŋin. Kale lo manö hagöp rö ḡipe, God n̄ipe Ana n̄ipe u kalöp yuöm nan gagep rö aŋ kale gau göp aka kale Kraiſ manö aij n̄iŋmim n̄iŋ udpe, God n̄ipe Ana n̄ipe u kalöp ñ̄öm nan gagep rö aŋ kale gau göp?

⁶ Pen Ebraham n̄ip gas̄i n̄iŋmim. God Manö u kal̄i k̄liñ r̄iköm hagla, “Ebraham God manö haga u n̄iŋ uda n̄iŋöm God n̄ip, b̄i kam̄iŋ aij yad, a ga,” a ḡila. *

⁷ An̄ib u, n̄iŋim. N̄ibi b̄i God Manö hagöp u n̄iŋöm, “N̄iŋö hagöp,” a göm n̄iŋ udpal gau, Ebraham r̄id̄ik n̄ipe m̄idpal. ⁸ God Manö hadame gau haga, Juda n̄ibi b̄i wasö gau, God manö hagöp u n̄iŋ udlö, God kal̄ip n̄ibi b̄i kam̄iŋ aij yad a ḡinab, a ga. Adö an̄ibu nöp, God Manö hadame nöp Kraiſ manö aij u Ebraham n̄ip haga, “Ne m̄idpan u me, God n̄ipe n̄ibi b̄i gau magöŋhalö

* **3:6:** Jen 12:3; Ro 4:3,16

nan aij ñinab,” a ga. ⁹ Ebrahim God manö haga u niŋ udö, God niþ ud aij ga rö, niþi bi God Manö hagöp u niŋöm, niŋö hagöp a göm niŋ udpal gau, kalip u rö nöþ ud aij ginab.

¹⁰ Pen niþi bi lo manö adö u nöþ niŋun gino, God hanip udnab, a gipal niþi bi gau, ilön kub yabi udnaböl. Niŋön ginig: God Manö u kalip kliñ riköm hagla, “Niþi bi an, God lo manö kalip kliñ rikla rikla rö magöŋhalö hain gagnab u, ilön kub udnab,” a gila. *

¹¹ Pen manö ap God Manö kalip kliñ riköm hagla, “Niþi bi yip niŋ udpal gau nöþ me, niþi bi kamip aij yad midöm, kamip mideinaböl,” a gila. Anib u niŋbun, niþi bi lo manö adö u nöþ niŋöm gilö arnab gau, God niþi bi kamip aij yad, a göm, kalip udagnab. * ¹² Pen lo manö hagöp rö gep u ke, Kraisis manö aij u niŋ udep u ke. Niþi bi lo manö hagöp rö klö hon ke ginabun a ginaböl u, dui ginaböl. God Manö kalip kliñ riköm hagla, “Bi lo manö ke ke magöŋhalö hain ginab bi anibu me kamip arnab,” a gila. ¹³ Hon God lo manö adö u gi wasö niŋun, ilön kub udnig gino u pen Kraisis ilön kub anibu udöm hanip rau adog uda. God Manö kalip kliñ riköm hagla, “Mab ba lan al pak lilö umnaböl bi gau, God nipe ke pen ñö, ilön udnaböl,” a gila. * ¹⁴ Pen Kraisis hanip rau adog uda u, God Ebrahim niþ manö aij haga u, Kraisis Jisas gö Juda niþi bi wasö gau nan aij anibu udöl a göm, anig ga. Juda niþi bi wasö gau manö aij anibu niŋ udlö, God nipe Ana nipe hanip Kraisis

---

* **3:10:** Dud 27:26   * **3:11:** Gal 2:16   * **3:13:** Ro 8:3; Dud 21:23

nibi bi nipe ñinig ga.

Lo manö u ke; God ginabin a göm hag la manö u ke

¹⁵ Añ mam bi. Yad kalöp manö ap hagnam. Bi rımnap manö hag adö añt löm, hagnaböl rö nöp ginaböl. Bi ap apöm manö rib riköm halöwałö gagnab. ¹⁶ God nipe Ebrahim aip ñi nipe aip manö niñö hag lep hagöm haga u, God Manö anıbu kalı kliš riköm, “Ñi gau aip,” kalı kliš rikagla; “Ñi ne u aip,” kalı kliš rikla. Ñi añi hagla anıbu, Krais nıp nöp hagla. * ¹⁷ Pen yad hagabin u, God Ebrahim nıp ginabin a göm hag la manö u, mı iru nöp (430) mıd damöm, hainö God lo manö u ña. Lo manö hainö ña anıbu, aige göl göm manö niñö hag lep nöd haga u nan yıharıñ rö kık gi yu ke gau yunab? Anig gagnab. * ¹⁸ Pen nibi bi lo manö hain gölö God nan aij ñıböp u, God nöd anig ginabin a ga manö u gası niñöl gi mıdöm nan aij ñagböp. Pen God nipe Ebrahim nıp nöd haga manö anıbu nöp gası niñöl gi mıdöm, nıpe ke Ebrahim nıp haga rö nöp ga. *

¹⁹ Pen kale hagnabim, “God Ebrahim nıp nan aij haga u yıharıñ ñöb u rö, God nıpe niñön ginig lo manö ña?” ö ginabim. Pen God nöd yabıt Ebrahim nıp manö haga; hainö yabıt ñi haga u aua. Pen ñin anı au nibi bi nan si nan naij ke ke gimıdal rö, kale naij gimıdal u niñöl a göm, God kalıp lo manö ña. Pen lo manö u, God ejol gau nöp dap bi ap nıp ñeila, nıpe pen dam nibi bi

* **3:16:** Jen 12:9   * **3:17:** Eks 12:40   * **3:18:** Ro 4:14

gau kalip hag ña. * ²⁰ Pen Ebrahim ñi nipe ginab manö haga anibu manö kub yabił u me, God nipe ke apöm Ebrahim nip haga.

Lo manö u hanip gasi rimid ukab

²¹ Kale gasi ap niñmim hagnabim, “God hanip manö mihöp haga. Pen lo manö haga anibu, yad ginabin a göm manö niñö hag la manö anibu aip adip adip midagöp,” a ginabim. “Manö anib mihau ke ke midöp,” a ginabim. Pen manö ke ke wasö. God nibi bi kamij midep lo manö ap hagaiböp, hon lo adö anibu nöp niñun gino, God nipe niñöm hanip nibi bi kamij aij nipe a giböp. Pen lo anibu rö ap hagaga. * ²² God Manö kalı kliš rıkla rö nöp midöp. Nibi bi ram mınöñ gau magöñhalö nan si nan naj adö u gılö gılö, gac anibu kalip wam wam gö, ke kamij aröl rö lagöp. Pen nibi bi Jisas Krais nip niñ udnaböl gau, God ginabin a göm hag la rö, nan aij haga anibu kalip ñinab.

²³ Pen Krais auaga ñin u, nip niñ udagno u me, lo manö hanip bi nagıman waryö raul an yan midpal rö u, gi gıgabö ga. * ²⁴ Hanip gıgabö göm, gasi rimid uk damöm, gasi ñö niñöl gi midno, Krais auö, manö aij nipe u niñ udno, God hanip nibi bi kamij aij nipe a göp. * ²⁵ Krais manö aij u niñ udpun u me, uri lo manö hanip gasi rimid uk dam gagöp. ²⁶ Kale Krais Jisas nip niñ udpim u me, kale magöñhalö God ñi pai nipe midpim. * ²⁷ Kale ñig pakmim Krais nip cig gıpim u me, ke

* **3:19:** Ro 5:20; Ap 7:38   * **3:21:** Ro 8:2-4   * **3:23:** Gal 4:3

* **3:24:** Ro 10:4   * **3:26:** Jon 1:12

hain n̄bō Kraiss n̄ipe ke rō halu l̄ibim. * 28 An̄ib u, Juda īl u ke, Grik īl u ke m̄idagpim; n̄ibi b̄i naḡi w̄ög ḡipim gau ke, n̄ibi b̄i gas̄i kale ke n̄iṅmim ḡipim gau ke m̄idagpim; n̄ibi īl u ke, b̄i īl u ke m̄idagpim; kale Kraiss Jisas n̄ibi b̄i n̄ipe m̄idpim rō, īl añī yabīl m̄idpim. *

29 Kale n̄ibi b̄i Kraiss lau adō m̄idpim u, kale Ebrahim n̄ibi b̄i īl n̄ipe m̄idpim n̄iṅm̄ God Ebrahim n̄ip ḡinabin a ḡöm haga u, kalöp u rō n̄öp ḡinab. *

4

Kraiss n̄öp gö God ñī pai n̄ipe m̄idpun

1 Manō yad hagabin u an̄ig göl m̄idöp: n̄ibi b̄i gau umlō, nan kale gau ñī pai kale gau kal̄ip hag l̄ibal. An̄ib u, ñī pai an̄ib gau nan iru m̄idöp u pen kale ñī pai pro m̄idpal rō, kale n̄ibi b̄i naḡi w̄ög ḡipal rō n̄öp m̄idpal. 2 Pen n̄ibi b̄i ñī pai an̄ib gau kal̄ip abad m̄idpal gau, an̄ig an̄ig ḡimim, a ḡöm, hag damöm, mani nan kale gau abad m̄idlö m̄idlö, nap hag la ñīn u n̄öp, nan kale an̄ib gau udpal. 3 Pen an̄ib unbō rō n̄öp, hon ñī pai pro rō m̄idun gas̄i n̄iṅ aij gagun, k̄ijaki, wip haj̄i, nan n̄ihön n̄ihön gau manō n̄ihön hagla u udun, kal̄ip n̄ibi b̄i naḡi w̄ög gep rō m̄idm̄idun. * 4 Pen God hag la ñīn u hadō aua u me, God Ñī n̄ipe u n̄ip yuō, Juda n̄ibi ap Ñī an̄ibu n̄ip yag daua. Yag dauō, n̄ipe Juda lo manō adō u n̄iṅm̄, m̄id damöm, * 5 Juda n̄ibi b̄i lo manō n̄iṅbal gau rau

* 3:27: Ro 6:3 * 3:28: Ro 10:12 * 3:29: Ro 4:13 * 4:3: Kol 2:20 * 4:4: Jon 1:14; Ro 1:3

adog uda. Kalip rau adog uda u, hon God ñi pai nipe yabił rö m+deinabun a göm ga. ⁶ Kale ñi pai nipe yabił m+dpim rö, God nipe Ñi nipe Ana nipe u yuö, Ana u apöm hanip ał ba göp u me, God nip “Aba,* Bapi,” a gipun. * ⁷ An+bu u, kale n+bi b+ı, Seden nip n+bi b+ı nag+ı wög gep rö m+dm+dim gau, m+ñi God ñi pai nipe m+dpim u me, God ñi pai nipe kalip manö n+ñö hag lep hagöm, “Kalöp nan aij gau ñ+nabin,” a ga manö u, manö kale yabił.

Pol Galesia n+bi b+ı, “Kalöp gas+ı iru n+ñabin,” a ga

⁸ Pen nöd God nip n+ñ udagm+dim ñ+n u, kale n+bi b+ı nag+ı wög gep rö m+dmim, nan piral gau sabe göl g+ı, p+ñ+ñ göl g+ı, g+ı m+ı dammim, m+ı aij gagm+dim. ⁹ Pen m+ñi God nip n+ñ udpim. Pen kale nip n+ñmim udagpe; n+pe nöp kalöp n+ñöm uda. Pen n+ñön g+n+g kale ado g+ı ammim, nöd g+ı naj g+m+dim rö kauyañ g+n+g gabim? Gabim an+bu, kauyañ n+bi b+ı nag+ı wög gep gau rö ułham m+ıdun, a g+mim, gabim aka? ¹⁰ Pör ñ+n kub a g+ıpal u nöp n+ñmim, rak+n kub a g+ıpal u nöp n+ñmim, s+ıdö kub a g+ıpal u nöp n+ñmim, m+ı kub a g+ıpal u nöp n+ñmim g+ıpim. An+g g+mim, g+ı naj g+ıpim. * ¹¹ An+bu u, yad manö aij kalöp hag ñ+nö n+ñbe u, m+ñi arö g+n+g gabim rö löp a gem, kalöp gas+ı iru n+ñabin.

¹² Añ mam b+ı. Yad kalöp mög n+ñem hagabin! Yad nöd Juda lo manö n+ñm+dim rö arö gem, kale y+har+ñ m+dm+dim rö m+ıdpin u, kale u rö nöp lo

---

* **4:6:** Jisas Arameik manö hagm+ıdöp. “Aba” a ga manö magö an+bu ı u “Bapi.” * **4:6:** Ro 8:15-17 * **4:10:** Ro 14:5; Kol 2:16

manö anıbu arö gımim, yad mıdpin rö mıdmim. Nöd kale yıp gı naj gagpe. ¹³ Kale nıñbim, nöd yıp nan ga u me, am ram mınönj kale u mıdem, kalöp manö aij u hag ñınö. ¹⁴ Yad nan gaia u, kale uıtham mıdaibe pen yıp iru nıñmim, arö gagpe; God ejol ap aka Kraıs Jısas nıp ke ud aij gıbep rö u, yıp unbö rö nöp ud aij gıpe me. ¹⁵ Kale nöd mıñ mıñ yabıt gımim yıp ud aij gımim, mög nıñmim, amgö magö kale gau ud ju yıp ñeb rö lıböp, haıöwaıö ud ju ñıbep. ¹⁶ Pen mıñi yıp nıñhön gınıg arö gıpim? Manö nıñö hagnö adö u nıñmim mulu lugö yıp iru nıñbim aka?

¹⁷ Nıbi bı kalöp rımıd ukpal gau, kale gası naj nıñöm anıg gıpal. Pol bı gau arö gımim, manö hon hagnun u nöp hain gımim a göm anıg gıpal. ¹⁸ Nıbi bı klö göm kalöp gı aij gınaböl u aij. Pen kale pör nöp anıg göl. Yad kale aip mıdeınabın ñın u abe, mılö gau mıdeınabın ñın u abe kalöp gası nıñöm gı aij gınaböl u aij. Pen yad mılö gau mıdeınabın ñın u kalöp pıral gıpal u, aij gagöp.

¹⁹ Pen ñı pai mıdmagö yad gau. Nöd, “Kraıs manö aij u hag ñınö, nıñ udlö, Kraıs kalıp anı danı mıdeıanı,” a gem, kalöp hag ñı aij gımıdın u, nıbi gau ñı pai yag daunıg gılö, ilön kub göp rö u, yıp ga. Pen mıñi kauyanı Kraıs kalöp anı danı mıdeıanı a gem, kalöp hag ñı aij gıabın u, nıbi ñı pai yag daunıg gılö, ilön göp rö u, yıp kauyanı gab. ²⁰ Yad kale aip mıdaıbnep u, manö mai udem hagnam, a gem, nıñbnep u pen mılö gai i mıdpin u me, yad kalöp gası iru nıñnö, gası yad rıkö auub.

²¹ Pen kale lo manö nöp nıñun, a gıpim gau, lo manö rımnap nıñagmim rö löp. ²² Manö anıbu

kalı kliñ rıköm hagla, “Ebrahim ñı mıhöp yag daua. Ñı nıpe ap, nıbi praj ap Ebrahim nıbin u nıp nagı wög gımdöp nıbi u nıp udöm yag daua; ñı nıpe ap, nıbin nıpe yabıtı u aip yag daua,” a gıla. * ²³ Nıbin nagı wög gımdöp ñı yag daua u, ñı pai yag daubal rö nöp yag daua; pen nıbin nöd u, ñı pai wem mıdöm, God Ebrahim nıp ñı ap yag daunabön a göm manö hag la rö, ñı ap yag daua. *

²⁴ Aiud adö anıbu rö, manö rımnap ba gau mıdöp. Nıbi mıhöp, manö nıñö hag lep mıhöp. Manö nıñö hag lep ap Sainai Dum nıbö apöm, ñı pai yag dauö kale nagı wög göl gı nöp mıdeinaböl; Hega me u. ²⁵ Nıbi Hega nıpe Sainai Dum ram mınönj Arebia au rö me. Nıpe daun kub Jerusalem mıñı mıdöp u rö mıdöp. Nıhön gınıg: Jerusalem abe ñı pai nıpe abe nagı wög gıpal. ²⁶ Pen Jerusalem kumi kabö adö lañ mıdöp au, nıbi bı wög göm aragnaböl. Ram mınönj anıbu ami hon. *

²⁷ Hadame nöp kımap ap God Manö kalı kliñ rıköm hagla,
 “Nıbi ñı pai wem ñı pai yag dauagöp u,
 mıñ mıñ yabıtı gınab.
 Nıbi ñı pai daunıg göm ñıñagöp u,
 aij gö nıñöl gı, ñıñı lınab.
 Nıbi ñı pai wem u,
 ıf nıpe kub mıdnıg gaböl;
 pen nıbi nugmul aip ajmıdıl u,
 ıf nıpe kub mıdagnaböl,” a gıla. *

* [4:22: Jen 16:15; 21:2](#) * [4:23: Ro 9:7-9](#) * [4:26: Hib 12:22;](#)

[Rep 21:2,10](#) * [4:27: Ais 54:1](#)

28 Añ mam bi. God nipe manö klö niñö hag lö, Sera Aisak yag daua. Pen anib unbö rö nöp, God manö klö niñö hag lö, kale ñi pai nipe midpim. Anib u, kale Aisak rö midpim. *

29 Ñin anibu, Ebrahim ñi nipe nibi bi ñi pai yag daubal rö nöp yag daua ñi u, uraköm, n+mam ado God Ana gö yag daua u n+p niñö, mulu lugö, gi naj ga. Anib u rö, m+ñi Juda nibi bi lo manö niñbal gau, hanip nibi bi Jisas n+p niñ udpun gau u rö nöp gipal. *

30 God Manö u kali kñiñ riköm hagla, “Nibi wög gi ñeb amil m+hau kalip hag yumön. Nibi nag+ wög gi ñeb ñi nipe u, nibi kabö göl udmön ñi yag dauna u, nan nipe r+mnap udagnab,” a gila.

31 Anib u, añ mam bi niñim! Hon nibi nag+ wög gi midöp ñi pai nipe rö midagpun; hon nibi kabö göl nag+ wög gagmidöp ñi pai nipe rö midpun.

5

Nag+ midaino, Krais hanip rau adog uda u me, Juda lo manö gau lo hon wasö

¹ Krais hanip böñ nöp rau adog uda u, hainö Juda lo manö ap hanip manö kub hagagnim, a göm, hanip rau adog uda. Krais anig ga u gas+ niñöl gi nöp midaimim; nöd Juda lo manö u bi kub kale rö lö, n+p nibi bi nag+ wög gep rö midm+dim u, kauyan ado gi aragmim. ² Yad Pol kalöp manö hagabin i niñ aij g+mim! Juda kai manö hon udmim a gipal gau kalip yau a gipe, hañ kalöp r+b gi dö geinaböl u, hainö Krais kalöp

* 4:28: Ro 9:7 * 4:29: Jen 21:9-10; Jon 8:35

gĩ ñĩnĩm rō lagnab. ³ Yad kalöp kauyan hag aij gĩnĩg gabin! Bĩ gau manō hon udmim a gĩpal gau kalip yau a gĩpe, hañ kalöp rĩb gĩ dō geinaböl u, hainō kale Juda lo manō u magōñhalō udmim hain gĩmim. ⁴ Kale, “Juda lo manō hain gĩno arō, God hanip nĩñöm, ‘Nĩbi bĩ kamĩñ aij yad,’ a gĩnab,” a gĩ gasĩ nĩñbim nĩbi bĩ gau, Krais nĩp arō gĩpim; nĩbi bĩ nĩpe mĩdagpim. Kale anĩg gĩmim nĩñbim rō, Krais kalöp mög nĩñöm udnĩm rō lagöp. ⁵ Pen God Ana hanip an dan mĩdöp nĩbi bĩ gau, God hanip nĩñöm, “Nĩbi bĩ kamĩñ aij yad,” a gĩnab ñĩn u abad mĩdun aij gö nĩñöl gĩ, gasĩ halō mĩdpun. ⁶ Nĩbi bĩ Krais Jisas nĩp cĩg mĩdpal gau, hañ rĩb gĩ dō göp aka rĩb gĩ dō gagöp u nan yĩharĩñ. Nan kub añĩ nöp mĩdöp: Krais nĩp nĩñ udun, nĩbi bĩ gau kalip mĩdmagö lun. *

⁷ Kale nōd aj aij gĩmĩdim u pen mĩñĩ bĩ an kalöp adan bĩnöm rĩkajip nĩñöm manō nĩñö u arō gĩpim? ⁸ God kalöp adan bĩnöm rĩkajip nĩñöm manō nĩñö u arō gagpim. Nĩpe nöp me kalöp wiñ alab. ⁹ Nĩbi bĩ gau nan yĩs a gal u manō ap hagöm hagpal, “Yĩs pro marap plaua rin kub yan halō lĩlō, yĩs anĩbu ke aram aram aram plaua anĩbu kub yabił rannab,” a gĩpal. * ¹⁰ Krais aip jĩm ñöl mĩdpun u me, yad nĩñbin manō yad hagajĩn anĩbi kale ke anĩb unbō rō nöp nĩñabim. Pen bĩ an nĩpe apöm manō pĩral hagö, kale gasĩ ap ap nĩñabim u, bĩ anĩbu manō kub nĩñöm pen ilön udnab. *

¹¹ Pen añ mam bĩ nĩñim! Krais nĩbi bĩ nĩñ udpal

* **5:6:** 1Ko 7:19; Gal 6:15   * **5:9:** 1Ko 5:6   * **5:10:** Gal 1:7; 2Ko 11:15

gau kalip hañ rīb gi dö gımim a gıbnep, bı gau yıp gi naij gagblap. Yad hañ rīb gi dö gımim a gıbnep, Kraıs nıpe nıbi bı gau a göm, mab ba lañ uma manö aij anıbu nıñlö mulu lugagböp. ¹² Pen gası yad, bı manö pıral haglö dui gıpım bı anıb gau kalıp ke böñ nöp rīb gi dö gınaböl u aij!

¹³ Pen añ mam bı. Kraıs hanıp böñ nöp rau adog uda u, hainö Juda lo manö ap hanıp manö kub hagagnım, a göm, hanıp rau adog uda. Pen gası anıbu nıñmım, gası kale ke nıñmım, hañowałö gagmım; nıbi bı gau kalıp mög nıñmım, ud aij gımim. * ¹⁴ God lo manö u magöñhalö ud jım ñöl, manö magö añı ap nöp mıdöp: “Kale ke mıdmagö lıbım rö, nıbi bı rımnap kalıp u rö nöp mıdmagö lımım.” * ¹⁵ Anıb u, kale ke nıñ aij gımim. Kaj kain gau gıpal rö mulu lugö, pen pen gınabım u, magöñhalö ap lug paknabım.

Gası ke nıñbım adö u arö gımim, God Ana u gası ñınım rö gımim

¹⁶ Anıb u, kalöp hagabin, God Ana gası ñöb adö u nöp gımim. Anıg geınabım me, gası kale ke nıñmım, nan si nan naij gımıdım adö u arö gınabım. ¹⁷ Gası anıb mıhau, ap böñ lap fııp gi ud arnab, ap böñ lap fııp gi ud arnab u me, gun a gınabım adö u gımim rö lagnab. * ¹⁸ Pen God Ana kalöp gası ñö nıñöl gi gıpe arö, Juda lo manö gau lo kale wasö. ¹⁹ Pen nıbi bı gası kale ke nıñöm gımıdal adö u, nıbi si bı si göm, hañowałö gi ajöm, gi naij yabıt göm; * ²⁰ nan

---

* **5:13:** 1Pi2:16 * **5:14:** Ro 13:9 * **5:17:** Ro 7:15-23 * **5:19:** 1Ko 6:9-10

yihariŋ gau sabe göm, kuj göm, aiön paköm; nibi bî gau kalîp mulu kal niŋöm, pen pen göm, nan kale gau yad rö midagöp a göm, hibur naij gö, yad ke bî kub midnam a göm, pen pen hagöm, am ke ke asik midöm, ²¹ nan kale gau yad rö midaiöp, a göm; ñig klö ñiŋöm hauŋ alöm, nan magö iru nöp ñiŋöm, nan niŋeb niŋagep göm, gi naij yabiŋ giŋpal. Yad kalöp nöd hagnö manö u miñi kauyan kalöp hagabin: nibi bî anibu rö gi midpal gau, God kalîp udöm abad midageinab.

²² Pen nibi bî God Ana kalöp gasi ñö niŋöl gi giŋlö arab gau, nibi bî gau midmagö löm, miñ miñ göm, hibur hain hain midöm, nibi bî rimnap gau mög niŋöm, gi aij göm, manö kale ke hagnaböl u anib unbö rö nöp göm, ²³ nibi bî rimnap aip manö hain hagöm ud aij göm, nibi bî rimnap kalîp gi naij giŋlö, pen kal juagnaböl. Anig giŋaböl u, lo manö ap kalîp manö kub hagagnab.

²⁴ Krai Jisas nibi bî niŋe gau, gasi ke niŋöm haŋöwölö gi midal nagî adö anibu arö giŋpal. Nagî adö gi midun anibu, mab kros ba laŋ Krai Jisas aip umöb. * ²⁵ Anib u, God Ana u nöp hanîp kamiŋ hain nibö ñö, kamiŋ midpun u me, God Ana nan niŋön hanîp hagnim u, anib unbö rö nöp gun. ²⁶ Pen hon ke hib kub midan, a gun, pen pen hagnun, nan kale gau nan yad rö midaiöp, a gun, gasi niŋagun. *

6

Nibi bî gau midmagö limim, gi aij giŋimim

* 5:24: Ro 6:6; Kol 3:5 * 5:26: Plp 2:3

¹ Añ mam bi. Nibi bi hon rimnap nan si nan naj adö rimnap gaiöl u, kale nibi bi God Ana kalöp an dan midöp nibi bi gau, kalip manö hain hain hagnim, hag aij gipe, kauyan mid aij göl. “Ñin rimnap hon u rö nöp ginabun rö löp,” a gimim, niñ aij gimim. * ² Nibi bi hon rimnap niñör gainim, kalip mög niñmim abad midpe, mid aij göl. Anig ginabim u, Kraiss lo nipe haga rö ginabim. * ³ Hon ke nan aij ap midagöp. Nibi bi rimnap, hon ke nibi bi aij a ginaböl u, pir alnaböl. ⁴ Bi anibu bi aij aka yad bi aij, a gimim, gasi u niñagnim; yad ke gi aij gipin aka gi aij gagpin a gimim, gasi u nöp niñmim. ⁵ Niñön ginig: hon añi añi marö ke ke midöp rö niñun, niñön niñön gun mid aij ginabun u, ke niñ aij gun. *

⁶ Pen nibi bi Kraiss manö aij hag niñbal gau, nibi bi manö anibu niñbal gau, manö hag ñeb nibi bi anib gau kalip hauł gagöl; nan aij kale midöp gau kalip rimnap nime li ñöl. *

⁷ Pen, God bi hauł, yad nan si nan naj ginabin nipe niñagnab, a gimim, niñagnim. Ginabun rö, hanip pen u rö nöp ginab. Hon niñbun, nan yimnabun rö nöp halnabun; nan ke rimnap hal dauagnabun. * ⁸ Anib u, gasi hon ke niñbun rö nan yimun a ginabun u, adan naj amöl gi, böñ nöp lug pakun, mab pör inab u halnabun. Pen God Ana gasi ñöb rö nan yimun a ginabun u, God Ana u hanip gö, kamñ pör midep magö u nöp halnabun. ⁹ Anib u, iru niñun, gi aij gipun u arö

---

* **6:1:** Mad 18:15   * **6:2:** Ro 15:1   * **6:5:** Ro 14:12   * **6:6:** 1Ko 9:11,14   * **6:7:** Ro 8:13

gagun, klö gi nan yimun, ñin hain u nan magö aij halnabun. ¹⁰ Pen nan ñineb anibu pidöñ gagöp ñin i, nibi b+ Krais lau adö midpal gau kalip ud aij gun rö leinab u, ud aij gun. Pen nibi b+ yiharin gau kalip magöñhalö u rö nöp gun.

Krais hanip a göm mab kros ba lañ uma u nöp nan kub yabit

¹¹ Yad hagnö, mam ap köp anibi kal+ klijn riköp. Pen miñi ñimagö yad ke kal+ klijn rikabin u me, manö magö kub kub rö kal+ klijn rikabin.

¹² B+ hañ roman nöp niñöm, u aij, u naj, a gimidal b+ gau, kale klö göm hañ rib gi dö gimim a gipal. Krais uma manö u nöp hagno, b+ Juda rimnap kal juöm, hanip gi naj ginaböl, a göm me, anig hagaböl. ¹³ Hañ kale ke rib gi dö gipal u pen Juda lo manö gau magöñhalö hain gagpal. Kalöp hañ rib gi dö gimim a gipal u, hainö kale ñin löm, Juda b+ gau rimnap kalip hagnaböl, “Hon hagno manö hon udöm hañ roman kale anig anig gipal,” a ginaböl. ¹⁴ Pen yad nan añi ap nöp gasi niñem miñ miñ gabin: Jisas yip, a göm, mab kros ba lañ umö, yad aip umnö rö löp u niñem me, miñ miñ gabin. Nipe aip umnö anibu, b+ böñ nöp umöb rö u midnö, nibi b+ minöñ naböñ i nibö nan kale miñ miñ gipal gau, yad aij gagöp. Pen nibi b+ anib gau u rö nöp yip niñlö, yad nan yiharin ap rö lö, b+ böñ nöp umöb b+ ap rö midpin.

¹⁵ Hañ rib gi dö göp aka rib gi dö gagöp u nan yiharin. Pen God gö, nibi b+ hain nibö lun, nibi b+ nipe midpun u nan yabit. * ¹⁶ Manö hagajin hain gipim nibi b+ gau abe, God nibi b+ nipe gau

* 6:15: Gal 5:6; 2Ko 5:17

magöñhalö abe, God kalöp mög niñöm ud aij gö niñöl gi kale agamij mid aij gi midmim.

¹⁷Yad manö magö añi ap midöp u, kalöp hagnig gabin. Jisas manö aij u hagnö, yip pakpal adlai gau midöp u me, bi rimnap apöm yip miñör rimnap ñagöl. *

¹⁸Añ mam yad gau. Bi Kub hon Jisas Krais kalöp mög niñöm, abad midainim. Anib unbö rö aij.

---

* **6:17:** 2Ko 4:10

Manö Kamɨŋ
The New Testament in the Kobon Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kobon long Niugini

Copyright © 2005 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Kobon

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

3850151d-322e-5e07-a069-b89a616a091d